

PARTICIPAREA CENTRULUI DE SCAFANDRI LA ACTIVITĂȚILE DE DIPLOMAȚIE NAVALĂ DESFĂȘURATE DE FORȚELE NAVALE ÎN PERIOADA 1990 – 2000

*comandor dr. ing. Marian TĂNASE**

La 15 noiembrie 2022, Centrul 39 Scafandri, o mare unitate de elită a Forțelor Navale, aniversează 55 de ani de la înființarea primei structuri distincte de scafandri militari, Grupul 279 Scafandri Mangalia. 55 de ani de tradiție și istorie. 55 de ani în care, la grupul de scafandri și, după 1976, în structurile din compunerea Centrului 39 Scafandri, s-a desfășurat o activitate continuă de pregătire, brevetare și antrenare a scafandrilor militari și civili, concomitent cu executarea, an de an, a unei game largi de activități, exerciții și misiunii, multe dintre acestea cu un grad ridicat de pericol.

În ultimul deceniu al secolului trecut, activitatea Centrului 39 Scafandri, atât ca structură militară, cât și ca organizație care gestionează domeniul scafandreiei în România, a fost strâns legată de transformările sociale, economice și politice ale societății românești, precum și de cele prin care a trecut organismul militar al statului român, în ansamblul său.

Schimbarea de regim politic în România în decembrie 1989, urmată după câțiva ani de o deschidere entuziastă către vest, a dat posibilitatea Forțelor Navale Române să participe și să contribuie la afirmarea țării noastre pe plan internațional ca un viitor partener european și euroatlantic, prin desfășurarea unei activități intense de diplomație navală, atât prin primirea în vizită a numeroase nave străine, cât și prin executarea unor marșuri de instrucție în Marea Neagră și în afara acesteia, cu escale și vizite oficiale în numeroase porturi ale unor state occidentale.

În această activitate diplomatică intensă Centrul 39 Scafandri a avut o contribuție semnificativă în perioada 1990 - 2000. A organizat activitatea de primire în vizită la Constanța a unor nave americane și a primit în vizită la sediul comandamentului unității și la unitățile subordonate delegații de la navele sosite la Constanța sau diverse delegații aflate în vizite oficiale sau de lucru în România.¹ **I. Activități de diplomației navale ale Forțelor Navale Române la care au participat navele Centrului 39 Scafandri (1990 - 1994)**

* Comandantul Divizionului 175 Nave Scafandri de Luptă „Comandor Constantin Scarlat”, Constanța.

¹ O primă acțiune importantă a navelor Centrului de Scafandri după 1990 a fost marșul la Sevastopol al navei „MIDIA” (283) în decembrie 1991. La bord s-a aflat la comisia de recepție

Cele mai semnificative aspecte ale contribuției Centrului 39 Scafandri la activitatea de diplomație navală practică de România în prima parte a anilor '90 au fost marșurile executate de către navele „MIDIA” (283) și „CONSTANȚA” (281), prilej cu care pavilionul navelor militare românești au fluturat în importante porturi din Marea Neagră, Marea Mediterană și Oceanul Atlantic.

Marina Militară Română la Genova – 1992: Anul Cristofor Columb

Cu ocazia sărbătoririi a 500 de la descoperirea Americii de către amiralul Cristofor Columb, statul italian a organizat în Portul Genova „Serbările Columbiene” (octombrie 1991 – octombrie 1992).

La sărbătorirea centenarului anterior România a fost reprezentată de crucișătorul „ELISABETA” și bricul „MIRCEA”, care se aflau în Marea Mediterană pentru marșul anual de instrucție al Flotilei. Impresia lăsată de marinarii români pe timpul serbării aniversare din vara anului 1892 a fost una extraordinară. Marina Română, aflată în plin proces de modernizare, a beneficiat de pe urma consolidării relațiilor româno-italiene în domeniul naval.²

După un secol, România a fost din nou invitată la manifestările internaționale dedicate mării, lui Cristofor Columb și descoperii Lumii Noi și a fost iarăși la înălțime pe timpul acestora. Întrucât „Serbările Columbiene” aveau să se desfășoare pe parcursul unui an întreg, prezența României și a marinei sale la acestea a avut două episoade. Primul a fost la deschiderea acestor sărbători care au avut loc între 3 și 6 octombrie 1991 în portul italian

pentru navele purtătoare de rachete achiziționate de la sovietici. Nava a plecat pe 18 decembrie 1991 și s-a întors o săptămână mai târziu. *R.I. al Dn. 175 Nv.Scif.*, vol. I, f. 109.

² În urma invitației primite de la statul italian, guvernul român a decis să se participe cu navele aflate în voiaj de instrucție. La 12 august 1982, colonelul Ioan Murgescu, comandantul Flotilei, a plecat cu trenul și s-a îmbarcat pe crucișător și în calitate de comandant superior a reprezentat țara la festivități. În data de 28 august regele Umberto al Italiei îl primește în audiență pe comandantul Flotilei României care remite regelui o scrisoare olografă din partea regelui Carol I al României. Regele Umberto a reiterat cu acest prilej faptul că această participare a navelor române la jubileu va cimanta relațiile cordiale dintre cele două țări, vorbind apoi de progresele ce le-a făcut marina română. La întoarcerea în țară colonelul Ioan Murgescu a adus regelui Carol I o scrisoare din partea regelui Umberto. Un beneficiu important al participării României la serbările dedicate lui Cristofor Columb a fost primirea la studii de către *Academia Navală Superioară* a Italiei, o prestigioasă școală europeană, a ofițerilor români din cadrul Flotilei. Vezi: Valentin Ciorbea, *Istoricul Navelor Școală Mircea*, vol. I, *Bricul Mircea*, Editura Academiei Navale *Mircea cel Bătrân*, Constanța, 1997, p. 66.

Genova, orașul în care s-a născut Cristofor Columb, iar al doilea a fost participarea la expoziția „Nava și marea - Columb 500” din vara anului 1992. În toamna anului 1991, din partea țării noastre, a fost prezentă la Genova nava „CONSTANȚA” (281), iar în vara anului următor, în cadrul expoziției internaționale, România a avut un pavilion național și nava „MIDIA” (283) în port. Ambele nave care au acostat în Portul Genova erau nave ale unităților Centrului 39 Scafandri. În vara anului 1991, statul italian a transmis invitații tuturor statelor europene care aveau o forță navală maritimă. România a primit invitația de a participa la festivități cu o navă militară. Invitația a fost o oportunitate atât pentru statul român, care dorea dezvoltarea relațiilor sale cu statele europene occidentale, cât și pentru marinarii militari, care pentru prima dată după 50 de ani, aveau ocazia de a trece cu o navă militară prin strâmtoarele turcești, să navighe pe apele Mării Mediterane, să acosteze în porturi occidentale și să i-a contact cu marinarii italieni și francezi la ei acasă. În acest sens, s-a răspuns invitației Italiei prin participarea navei bază autopropulsate „CONSTANȚA” (281) din subordinea Centrului 39 Scafandri. Folosindu-se acest prilej s-a răspuns și invitației Franței de a se vizita unul din porturile sale mediteraneene, ca răspuns la vizita fregatei „CASSARD” la Constanța (17 – 21 septembrie 1991). Acest marș istoric a început la 25 septembrie, orele 11.00, când după o scurtă ceremonie, nava „CONSTANȚA”, comandată de căpitanul de rangul 2 Mândru Radu și având la bord pe șeful de Stat Major al Comandamentului Marinei Militare, contraamiralul Iordache Constantin, s-a desprins de cheu. Importanța și ineditul marșului au făcut ca la bordul navei să se afle mai mulți ofițeri din unitățile și marile unități ale Marinei Militare, dar și studenți ai Facultății de Comandă și Stat Major din cadrul Academiei Navale „Mircea cel Bătrân”. Pe 3 octombrie 1991 „CONSTANȚA” a ajuns la Genova, iar de a doua zi, timp de 3 zile, a participat la „Serbările Columbiene. Nava românească s-a aflat dispusă în dispozitiv alături de nava școală a marinei italiene „AMERIGO VESPUCCI”, fregata franceză „DROGAUT” și fregata americană „KAUFMANN”.

După încheierea activităților de la Genova „CONSTANȚA” a plecat către vest și a ajuns în Portul Toulon pe 9 octombrie 1991. După acostarea navei, comandantul marșului, însoțit de o delegație de ofițeri, a efectuat vizitele protocolare la autoritățile locale și la comandantul Regiunii maritime militare, viceamiralul de escadră Tripier. Pe timpul staționării la Toulon au fost vizitate Grupul de Intervenție Submarină, Școala de Scafandri franceză, Centrul de Instrucție Navală și fregata „MONTCALM”. La 12 octombrie 1991 „CONSTANȚA” a plecat din Portul Toulon și după opt zile de marș, timp în

care nava a trecut prin două furtuni puternice, a acostat la Constanța, în același loc din care plecase.³

Primul voiaj după aproape jumătate de secol al unei nave de luptă românești în Marea Mediterană a însemnat parcurgerea a 1500 de mile marine, dus întors, în aproape 17 zile de marș. Acesta a reprezentat primul test de duranță a navelor din înzestrarea Marinei Militare Române, nave concepute și construite de către navalisti români, dotate în cea mai mare parte cu tehnică specifică de proveniență românească.

Acest voiaj al navei „CONSTANȚA” mai constituie și o bornă istorică a diplomației navale românești. Din anul 1991 și până astăzi mai multe nave militare ale României au navigat în Marea Mediterană, Oceanul Atlantic și Marea Nordului, au purtat pavilionul tricolor la catarg sau la bastonul pupa, au acostat în porturi europene, africane și asiatice, unde au făcut cinste țării și au arătat lumi că România este o putere

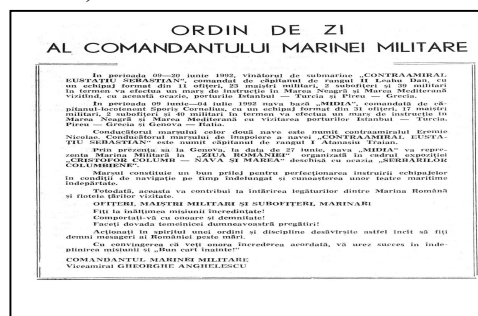

³ Pe timpul marșului la bordul navei au fost 38 de ofițeri, 27 de maiștri militari și subofițeri și 47 de marinari. Șeful de Stat Major al marșului a fost C.R.1 Cristescu Corneliu, comandantul submarinului „DELFINUL”. Se observă că pe lângă cei 7 ofițeri din echipajul de bază au fost prezenți la bord un număr de 31 de ofițeri din afara navei. Din cauza unor neînțelegeri, la sosirea la Genova nava a trebuit să mai rămână în mare o zi întrucât căpitănia portului italian avea cunoștință de sosirea unei nave mari cu vele și nu o navă de luptă (probabil așteptau nava școală „MIRCEA”). O surpriză mare pentru marinarii români a fost momentul când italienii le-au cerut să plătească taxele de remoraj, de dană, de schela, de gunoi și pentru refacerea plinului de apă, peste 300 de dolari, bani care nu erau alocați. În final, prin atașatul militar în Italia, s-a reușit să nu se plătească apa și gunoiul, iar schela a fost folosită cea a navei. A fost primul contact cu occidentul la el acasă, prima mare lecție a capitalismului pentru marinari militari români – „Totul se plătește! Nimic nu este gratis!” – deși, cel mai probabil, navele străine sosite în România în primii ani ai anilor ‘90 nu au plătit taxe portuare pentru apă, gunoi și energie electrică. Pe timpul staționării navei la Genova și Toulon membrii ai echipajului au avut vizitat orașele port și stațiunile italiene Santa Margherita de Ligure și Portofino, precum și stațiunile franceze Aix-en-Provence și Saint Tropez. Reporterul Lică Pavel, care s-a aflat la bord pe timpul voiajului consemna că francezii au interzis filmarea pe timpul vizitelor la unitățile de marină vizitate. Vezi: Marian Moșneagu, *Odissea navei-școală „CONSTANȚA”*, Ed. Muntenia, Constanța, 2004, pp. 37 - 39; *Marina Română*, Anul II, nr. 9 (4/1991), pp 8 - 9; *Marina Română*, Anul II, nr. 10 (5/1991), pp 4 - 5; 15; *Marina Română*, Anul II, nr. 11 (1/1992), pp. 8 - 9; *Marina Română*, Anul II, nr. 13 (3/1992), p. 17.

navală a Mării Negre, o țară maritimă cu tradiție. Pentru reprezentarea României la expoziția internațională „Nava și marea - Columb 500”, organizată între 15 mai și 15 august 1992, la care au participat 56 de țări de pe mai multe continente, delegația desemnată a pregătit și prezentat la Genova într-un pavilion de 450 m², cu concursul Muzeului Marinei Române, a companiilor de navigație și cele portuare românești, dar și a Centrului de pregătire și perfecționare a cadrelor din marina civilă (director Harabambie Beizadea, unul dintre cei doi însărcinați să se ocupe de organizarea pavilionului), piese de muzeu și documente semnificative privind istoria și evoluția marinei române.⁴ Prin programul expoziției s-a stabilit ca pe data de 27 iunie 1992 să fie „Ziua României” sau „Giornata Naziolnale Rumena”. Pentru o reprezentare completă era nevoie de prezența unei nave militare românești la Genova, mai ales că nava școală „MIRCEA” nu a participat la regata organizată în cinstea lui Cristofor Columb, și, în consecință, la nivelul conducerii Marinei Militare s-a decis ca nava participantă să fie „MIDIA” (283), nava de comandament a Divizionului 175 Nave Scafandri de Luptă. Acest eveniment, cuplat cu răspunsul la vizitele la Constanța a navelor „KOCATEPE” (Turcia) și „ARIS” (Grecia), a determinat organizarea unui marș de instrucție în Marea Neagră și Marea Mediterană a navelor „MIDIA” (283) și „Cam. Eustațiu SEBASTIAN” (264).

La data de 9 iunie 1992 navele au părăsit Portul Constanța. „MIDIA” era comandată de căpitanul locotenent Sporiș Corneliu și avea la bord pe comandantul marșului (grupării de nave), contraamiralul Eremia Nicolae, comandantul Divizie 42 Maritime, iar „Cam. Eustațiu SEBASTIAN” avea la comandă pe căpitanul de rangul 2 Leahu Dan și la bord pe șeful de Stat Major al marșului căpitanul de rangul 1 Atanasu Traian. Cele două nave au navigat împreună și au făcut escale la Istanbul și Pireu.

După încheierea vizitei în Grecia nava „Cam. Eustațiu SEBASTIAN” și-a început marșul de înapoiere la Constanța, iar „MIDIA” a plecat spre

⁴ Pentru activitatea desfășurată la standul României vezi corespondențele C.R.2 Filaret Sântion în *Marina Română*, Anul III, nr. 10 (5/1991), p. 19; *Ibidem*, Anul III, nr. 12 (2/1992), p. 11, nr. 15 (5/1992), pp. 13 – 14, nr. 16 (6/1992), pp. 17 – 18;

Genova, unde a ajuns pe data de 23 iunie 1992 și a acostat chiar în fața pavilionului expozițional „Columb 92”.

Pe 27 iunie 1992, la orele 10.00, cu ocazia zilei României în cadrul manifestării „Cristofor Columb - nava și marea”, pe platoul de ceremonii al expoziției, în prezența echipajului navei „MIDIA”, a comandantului marșului, CAm. Eremia Nicolae, a delegației române sosite la Genova cu acest prilej, a oficialităților italiene și a unui numeros public, a avut loc ceremonia de ridicare a pavilionului celor două țări. În orele destinate vizitării navei românești - „MIDIA” - la bord au urcat peste 400 de persoane. În seara aceleiași zile, la recepția oferită la bord, au fost prezenți aproape toți comisarii pavilioanelor naționale, o situație care nu s-a mai întâlnit la nicio altă navă prezentă la Genova.

Nava „MIDIA” a părăsit Genova în dimineața zilei de 28 iunie 1992, lăsând în urmă o impresie foarte bună, și după un marș continuu a ajuns în țară pe data de 4 iulie 1992.⁵

Voiajul navei „CONSTANȚA” în EGIPT și SIRIA (1994)

Anul următor nicio navă a Marinei Militare nu a executat marș de instrucție în Marea Neagră sau Marea Mediterană, însă în anul 1994 trei nave de luptă aveau să părăsească Constanța și să plece în marșuri de instrucție în Marea Mediterană, distrugătorul „MĂRĂȘEȘTI” (111), fregata „Petre BĂRBUNEANU” (260) și escortorul „CONSTANȚA” (281). În același an, nava purtătoare de rachete „LĂSTUNUL” a participat la exercițiul multinațional „BRIZA - 24”, iar distrugătorul „MĂRĂȘEȘTI” la exercițiul „Partener Maritim - 94”. Ambele exerciții s-au desfășurat la Varna și în raioane din Marea Neagră.⁶

⁵ Echipaj navei „MIDIA” a fost format din 4 ofițeri, 13 maiștri militari, 2 subofițeri, 14 militari angajați pe bază de contract și 26 de militari în termen. La bord sau mai îmbarcat 32 de pasageri, ofițeri și personal civil cu diferite funcții în marina militară și având responsabilități colaterale echipajului. *R.I. al Dn. 175 Nv.Scđ.*, vol. I, f. 102(v). Vezi și *Marina Română*, Anul III, nr. 14, (4/1992), p. 22;

⁶ În procesul de dezvoltare a cooperării între statele riverane și neriverane Mării Negre în anul 1994 a avut loc o premieră absolută, cel puțin pentru marina română, și anume participarea la un exercițiu în Marea Neagră cu state foste aliante și state din NATO în care activitățile s-au executat în cadrul noului concept de operații pentru pace și acordare de asistență umanitară duse sub egida ONU. Bulgaria a organizat în luna iulie exercițiu multinațional (*aplicația operativ-tactică*) „BRIZA '94”. La Varna au fost reprezentate 7 țări. România a participat cu nava purtătoare de rachete „LĂSTUNUL” (comandant C.R.3 Iosif Gulin) și o grupă operativă, condusă de contraamiralul Petre Ivancu. *Marina Română*, Anul V, nr. 28 (6/1994), p. 5.

În 1994 nava „CONSTANȚA” a executat cel de-al doilea marș de instrucție în Marea Mediterană și vizite oficiale în Egipt și Siria. Dacă „CONSTANȚA” a fost prima navă militară care navigat în Mediterana și a acostat la Genova și Toulon, tot ea a fost prima care a făcut posibil ca pavilionul României să fluture în porturile Alexandria și Latakia. Pentru marinarii militari români acest voiaj a fost un prilej deosebit să navighe în sudul și estul Mării Mediterane și să se răspundă diplomatic vizitelor la Constanța a navelor egiptene și siriene din ani '80.⁷

„CONSTANȚA” a plecat din Portul Constanța pe 17 august 1994. La bord se aflau primul locțiitor al șefului Statului Major al Marinei Militare, contraamiralul Iordache Constantin, în calitate de comandant al marșului, și căpitanul de rangul 1 dr. ing. Nanu Dumitru, comandantul Centrului 39 Scafandri, în calitate de șef de Stat Major al marșului.⁸

În perioada 16 - 24 iulie 1994, fregata „Petre BĂRBUNEANU” (comandant: C.R.3 Ioan Gagi; comandantul marșului: CAM. Virgil Stoica, șeful de stat Major al Marinei Militare) a efectuat un marș de instrucție în Marea Neagră și Marea Egee, pe ruta Constanța – Pireu. Era a doua vizită a unei nave militare românești după 1990. Pe timpul vizitei nava a executat un exercițiu de cooperare cu fregata elenă „ADRIAS” într-un raion dispus la 5 Mm de Pireu. Acesta fiind în fapt primul exercițiu tactic efectuat de o navă românească în afara bazinului Mării Negre.

Anul 1994 a fost anul în care distrugătorul „MĂRĂȘEȘTI” (111), nava amiral a Marinei Române, navă de concepție și construcție românească, a trecut pentru prima dată strâmtoarele turcești și a navigat în Marea Mediterana. Marșul de instrucție a avut loc între 8 și 26 septembrie. La comanda navei se afla C.R.1 Tiron Alexandru, iar comandant secund era C.R.2 Preda Dumitru. La bord sau mai aflat în calitate de comandant marșului CAM. Ivancu Petre, locțiitorul șefului S.M.M.M., și CAM. Nicolae Eremia, comandantul Flotei maritime, în calitate locțiitor al comandantului marșului. Pe timpul staționării în Marea Mediterana „MĂRĂȘEȘTI” a executat exerciții în comun cu fregata americană „DOYLE” (13.09) și „MEUSE” (17.09) și a vizitat porturile Toulon (14 - 17.09) și Barcelona (18 - 21.09). În același an, între 19 și 25 octombrie, „MĂRĂȘEȘTI” a luat parte la exercițiu multinațional desfășurat în Marea Neagră la care au participat nave din state foste aliate în cadrul Tratatului de la Varșovia (Rusia, România și Bulgaria) și din state membre NATO (SUA, Franța, Italia, Grecia și Turcia). Exercițiul s-a numit „Partener Maritim - 94” și s-a desfășurat la Varna și în raioane din Marea Neagră. Vezi: Marian Moșneagu, *Fregata-amiral „MĂRĂȘEȘTI”*, Ed. Militară, București, 2014, pp. 240 – 241; *Marina Română*, Anul V, nr. 29, (7/1994), pp. 7 – 12; 18; *Ibidem*, Anul V, nr. 30, (1/1995), pp. 8 – 9.

⁷ Primele nave egiptene au fost la Constanța în septembrie 1974 („TARIQ” și „PORT SAID”). Până în 1990 din marina egipteană au mai fost în vizită la Constanța nava școală „Al FATEH” (06 - 09.07.1982; 10 - 13.06 1984) și nava de luptă „EL ZAIFER” (iunie 1987). În perioada 12 – 15 august 1982 în Portul Constanța au fost acostate două nave de luptă siriene sosite în vizită oficială.

⁸ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 269.

După traversarea strâmtorilor turcești, nava a luat drum către Egipt. „CONSTANȚA” a fost acostată la Alexandria timp de trei zile (23 – 26 august 1994), timp în care au avut loc activitățile stabilite prin protocolul vizitei. Cu această ocazie marinarii români au vizitat piramidele și alte obiective turistice. Escala navei „CONSTANȚA” în portul sirian Latakia a început pe 28 august 1994 și s-a încheiat la 31 august. Din Siria și până la Constanța nava a navigat continuu și a ajuns acasă pe 4 septembrie 1994, după ce în 204 ore de marș, a parcurs 2604 mile marine.⁹

Marșul de instrucție al navei „MIDIA” (283) în Marea Mediterană, Oceanul Atlantic și Marea Nordului (1995)

Pentru vara anului 1995, conducerea Marinei Militare, cu sprijinul Ministerului Apărării Naționale, a luat decizia ca o navă militară românească să plece într-un marș de instrucție în Marea Mediterană, Marea Nordului și Oceanul Atlantic, cu durata de aproape două luni. În timpul marșului, nava avea ca scop să execute vizitarea oficială a unor porturi din Portugalia, Anglia, Belgia și Olanda. Nava aleasă a fost nava de comandament „MIDIA” (283) a Divizionului 175 Nave Scafandri de Luptă, iar marșul a fost planificat pentru perioada 22 iunie - 18 august 1995. Comandantul marșului a fost desemnat contraamiralul Virgil Stoica, locțiitorul șefului Statului Major al Marinei Militare.¹⁰ După o perioadă de pregătiri intense, la 22 iunie 1995, „MIDIA” având la bord un echipaj format din 116 militari părăsea Portul Constanța și începea cel mai lung marș al unei nave militare românești după cel de Al Doilea Război Mondial. Pe timpul voiajului, dus-întors, „MIDIA” a navigat prin Marea Mediterană, Oceanul Atlantic și Marea Nordului și a executat escale și vizite oficiale în Portugalia, Anglia, Belgia și Olanda. La 12 zile după ce a părăsit Constanța, nava „MIDIA” a traversat Strâmtoarea Gibraltar și a intrat în Oceanul Atlantic. După mai bine de o jumătate de secol, pavilionul tricolor flutura la catargul unei nave militare românești ce naviga în largul coastei de vest a Europei. Pe 3 iulie 1995 „MIDIA” era acostată în Portul Lisabona. Plecarea după patru zile din Lisabona a navei „MIDIA”, a fost un bun prilej pentru marina română și cea portugheză să contribuie la dezvoltarea relațiilor dintre celor două țări prin desfășurarea sub egida „Parteneriatului pentru Pace” a unui exercițiu de tip „PASEX” în Oceanul Atlantic. Din partea marinei portugheze au participat la exercițiu fregatele „BATISTA de

⁹ Vezi: Marian Moșneagu, *Odiseea navei-școală „CONSTANȚA”*, Ed. Muntenia, Constanța, 2004, p. 39; *Marina Română*, Anul V, nr. 29 (7/ 1994), pp. 16 – 18, Anul VI, nr. 30 (1/ 1995), pp. 13 – 15, nr. 31 (2/ 1995), pp. 16 – 17.

¹⁰ *R.I. al Dn. 175 Nv.Scf.*, vol. I, f. 148.

ANDRADE” (F-486) și „JOAO ROBY” (F-487). Vizita la Lisabona a navei „MIDIA” s-a înscris în cadrul general al demersurilor diplomatice privind semnarea la București a acordului bilateral de cooperare militară, între cele două state dispuse la extremitățile continentului european. Navigând spre nord, având la tribord coasta de vest a Europei, „MIDIA” a ajuns în portul belgian Zeebrugge, pe 14 iulie. Vizita în Belgia a coincis cu desfășurarea festivităților de sărbătorire a marinei regale belgiene. Pe timpul staționării la Zeebrugge echipajul navei a avut un program încărcat. Pe lângă alte activități protocolare și oficiale, este de consemnat vizita a mii de belgieni la bordul navei, ceea ce exprimă atât curiozitatea, dar și căldura cu care a fost primită nava românească în Belgia, singura navă din estul european participantă la festivitățile organizate de țara gazdă. Pe 17 iulie 1995 „MIDIA” a părăsit Zeebrugge și s-a îndreptat către cel mai mare port european, Amsterdam, unde a ajuns ziua următoare. Putem spune că vizita în Anglia a început pe 27 iulie 1995, când „MIDIA” a ancorat la nord de Insula Wight pentru a aștepta două zile ca să intre în celebrul port Portsmouth. Staționarea la ancoră a presupus pregătirea navei și a echipajului pentru o vizită istorică în templul marinei regale britanice. După aproape jumătate de secol englezii vedeau intrând în Portsmouth o navă ce purta la catarg, unul lângă altul, pavilionul României și cel al Marii Britanii.

În anul 1967 nava școală „MIRCEA” a acostat la Portsmouth cu ocazia primului său marș de instrucție în Marea Mediterană și Oceanul Atlantic, după executarea reparațiilor capitale în șantierul naval de la Hamburg, ocazie cu care s-a răspuns diplomatic la importanta vizită a navei engleze „LOWESTOFT” (F-103), cea de-a doua navă militară a unei țări membre NATO, care a fost în vizită oficială la Constanța în mijlocul perioadei Războiului Rece.¹¹ „MIDIA” a fost oaspetele marinei regale britanice între 29 și 31 iulie 1995. După ce a părăsit Anglia nava a luat drum spre strâmtoarea Gibraltar.

În dimineața zilei de 3 august 1995 „MIDIA” a executat manevra de intrare în Portul Gibraltar și a acostat în fața amiralității. În port se mai aflau un submarin și o navă pentru scafandri sub pavilion SUA (USS „ARCHERFISH”

¹¹ Prima navă occidentală care a vizitat Constanța după cel de Al Doilea Război Mondial a fost fregata franceză „Le BEARNAIS” (01 - 04.05.1966). Câteva luni mai târziu a sosit la Constanța fregată antisubmarin „LOWESTOFT” (F-103), o navă intrată în serviciul marinei britanice în 1961 (17 - 21.11.1966). Pentru ambele vizite a fost adusă de la Mangalia la Constanța nava N.D.D.-113 (ex. „GHICULESCU”). *R.I. al Dn. 129 N.A.*, f. 25. Pentru marșul din vara anului 1967 al navei școală „MIRCEA” vezi: Valentin Ciorbea, *Istoricul Navelor școală „Mircea”*, vol.2, Editura Academiei Navale „Mircea cel Bătrân”, 1999, Constanța, pp. 140 - 148.

și USS „TYPHOON”). În afara activităților specifice unei vizite oficiale (în cadrul voiajului său nava se afla în vizită în al doilea port britanic), în a doua zi de staționare în port, ofițerii români au fost invitați la prânz de către comandantul bazei navale, alături de ofițeri din echipajele navei și submarinului aparținând US Navy. După două zile de staționare în baza de la Gibraltar, „MIDIA” și-a început marșul către Constanța. Însă, în aceeași zi, la câteva ore după ieșirea din port, „MIDIA” împreună distrugătorul britanic HMS „MANCHESTER” au executat, în spiritul Parteneriatului pentru Pace, un exercițiu de tip „PASSEX”.

Voiajul navei „MIDIA” s-a încheiat pe 18 august 1995. După 56 de zile, timp în care a fost parcursă distanța record de 7.570 de mile marine în 41 de zile de marș și au fost vizitate cinci porturi europene importante, „MIDIA” a acostat la locul său din dana militară a Portului Constanța.¹²

Acest voiaj al navei „MIDIA” aparținând Divizionului 175 Nave Scafandri de Luptă, unitate din compunerea Centrului 39 Scafandri, reprezintă și astăzi cel mai lung marș al unei nave militare românești în vestul Europei și reprezintă un argument în plus pentru susținerea afirmației că navele Forțelor Navale pot contribui semnificativ la promovarea relațiilor diplomatice ale României cu alte state și prin vizite oficiale, cu ocazia participării la misiuni și exerciții multinaționale în afara Mării Negre.

Între anii extremi ai perioadei asupra căreia ne-am focalizat cercetarea, scafandrii militari din unitățile Centrului 39 Scafandri au făcut parte din echipajele navelor de luptă care au participat la vizite oficiale în porturi străine și la exerciții multinaționale desfășurate în Marea Neagră și Marea Mediterană.¹³

¹² Pentru descrierea marșului navei „Midia” din anul 1995, vezi: Comandor Ioan Damaschin, *Periplul navei „MIDIA” în jurul Europei. Jurnal de bord*, în *Marina Română*, Anul VI, nr. 35 (5/1995), pp. 18 – 19; nr. 36 (6/1995), pp. 17 – 19; Anul VII, nr. 37 (1/1996), pp. 20 – 22; nr. 38 (2/ 1996), pp. 9 - 11; nr. 39 (3/1996), pp. 16 - 17; nr. 40 (4/1996), pp. 16 - 17; nr. 41 (5/1996), pp. 20 - 21; nr. 42 (6/1996), pp. 18 - 17; nr. 43 (7/1996), pp. 19 - 21; Anul VIII, nr. 44 (1/ 1997), p. 17.

¹³ Între 7 și 26 septembrie 1994 distrugătorul „MĂRĂȘEȘTI” a executat un marș de instrucție în Marea Mediterană. A fost prima ieșire din Marea Neagră a celei mai mari nave românești de la acea dată. Au fost vizitate porturile Toulon și Barcelona și s-au executat exerciții în comun fregata americană „DOYLE” și fregata franceză „MEUSE”. Din echipajul navei au făcut parte și o grupă de scafandri compusă din C.R.2 Chiron Paul, M.m.1 Grigore Marian, M.m.1 Tudor Radu și M.m.3 Colban Daniel. *R.I. al C. 39 Scf.*, vol. I, f. 270. Vezi și Marian Moșneagu, *Fregata-amiral „MĂRĂȘEȘTI”*, Ed. Militară, București, 2014, p. 240.

II. Contribuția Centrului 39 Scafandri la dezvoltarea relațiilor României în domeniul naval cu țări din afara bazinului Mării Negre (1993 - 1998)

În perioada 1993 – 2000 activitatea desfășurată de către Centrul 39 Scafandri în domeniul diplomației navale a contribuit semnificativ la dezvoltarea relațiilor marinei române cu marinele statelor occidentale, precum și ale României cu statele membre ale Organizației Atlanticului de Nord.

Programul Mil-to-Mil a oferit oportunitatea punerii bazelor unei relații speciale a scafandrilor marinari români cu cei americani. Rezultatele activității desfășurate în aceea perioadă au facilitat dezvoltarea de la an la an a cooperării și interoperabilității structurilor de scafandri din Forțele Navale Române cu cele din US Navy, dislocate în Europa, și nu numai.

Nucleul principal al activităților comune de instruire și schimbului de experiență între scafandrii celor două marine l-a reprezentat exercițiile comune din seria „POSEIDON DIVE”, Un exercițiu specific scafandrilor de mare adâncime, care cu timpul a inclus și scafandrii de luptă de incursiune și pe cei minori - deminori (EOD). Mai târziu această serie de exerciții a fost înlocuită de seria Eurasian Partner Dive, urmată de seria Eurasian Partner MCM Dive. Totodată, aderarea României la parteneriatul lansat de către NATO pentru țările partenere, Parteneriatul pentru Pace, a creat cadrul instituțional pentru dezvoltarea rapidă a cooperării și interoperabilității în mai multe domenii. Exercițiile de tip „COOPERATIVE PARTNER” și „RESCUE EAGLE” desfășurate în Marea Neagră, având ca țară gazdă România sau Bulgaria, au permis structurilor din compunerea Centrului 39 Scafandri să participe cu nave și scafandri la seriale desfășurate în scenarii tactice din ce în ce mai complexe. Semnificativă în acea perioadă este participarea navei de scafandri de mare adâncime „GRIGORE ANTIPA” la exercițiile de cooperare în domeniul scafandrieriei - COOPERATIVE DIVING – organizate în Spania, la CARTAGENA, în 1996 și 1998.

După data de 1 aprilie 1993 relațiile militare româno-americane a căpătat un alt curs. De la această dată a început să funcționeze și pentru România programul american MIL-TO-MIL, organizat și derulat în sprijinul Armatei României, cu scopul îmbunătățirii relațiilor dintre militarii români și cei americani (familiarizarea cu structurile militare americane, personalul, conducerea, instruirea și dotarea acestora). Este înființată o echipă militară de legătură între Comandamentul Trupelor Americane din Europa (EUCOM) și Armata României. În baza acestui program SUA a acordat sprijin financiar și

logistic Armatei României, în organizarea și derularea unor activități comune, în vederea apropierii dintre militarii români și cei americani și dezvoltării cooperării celor două armate.¹⁴

În acest context, în perioada 8 – 11 aprilie 1993 a avut loc vizita la Constanța a fregatei americane USS „KAUFFMAN” (FFG-59). Peste două luni (23 – 25 iunie 1993) a acostat la Constanța nava comandant a Flotei a VI-a americane din Mediterana, distrugătorul USS „BELKNAP” (CG-26), comandant de comandor Robert T. Moeller, avându-l la bord pe comandantul flotei, viceamiralul Thomas J. Lopez. Cu această ocazie, o delegație de la bordul USS „KAUFFMAN”, condusă de către comandantul acesteia, căpitanul comandor James F. Deppe, și una de la bordul de la USS „BELKNAP” au vizitat Comandamentul Centrului 39 Scafandri. În cadrul întâlnirilor, conducerea unității a prezentat facilitățile unității de instruire și antrenare a scafandrilor, precum și de asigurare a tratamentelor medicale în situația accidentelor de scufundare, deținute în cadrul Laboratorului Hiperbar.¹⁵ Vizitele navelor americane au vizat întărirea relațiilor de prietenie și colaborare și acordarea de ajutoare umanitare. Pe timpul întâlnirilor dintre comandantul Marinei Militare Române și comandantul Flotei a VI-a a S.U.A. s-a discutat și despre organizarea de activități în comun în cadrul programului Mil-to-Mil.

Una dintre primele activități cuprinse în primul Plan de colaborare militară româno-americană din programul Mil-to-Mil a fost desfășurarea în luna mai a unei întâlniri între militarii români și americani privind o informare reciprocă în domeniul medicinei navale.¹⁶ Aceasta a fost urmată în luna august de un schimb de experiență pentru operațiuni de scufundare și salvare. Prima activitate de colaborare dintre scafandri români și americani, înscrisă în primul plan anual al Programului Mil-to-Mil, a avut loc între 17 și 21 august 1993 și a fost un schimb de experiență pe linie de scufundare și salvare. Activitatea s-a desfășurat la sediul Comandamentului Centrului de scafandri, și pe timpul acesteia s-au făcut prezentări de ambele părți, au fost vizitate facilitățile de pregătire și operaționale din cadrul laboratorului hiperbar și de la navele maritime pentru scafandri.¹⁷

¹⁴ SUA a lansat programul MIL-TO-MIL în septembrie 1992. El a funcționat pentru România de la 1 aprilie 1993.

¹⁵ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, ff. 250; 252; *R.I. al C.M.M.*, vol.I, f. 248; *Marina Română*, Anul IV, nr. 4 (20) 1993, p. 14.

¹⁶ *R.I. al C.M.M.*, vol.I, f. 249;

¹⁷ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 256; *R.I. al C.M.M.*, vol.I, f. 249.

Delegația americană a fost condusă de către comandorul Bob Honey, supervisor al activității de scufundare și salvare al marinei americane. Din delegație au mai făcut parte căpitanul comandor James N. Mullican, supervisor al activității de scufundare și salvare al forțelor din Europa ale marinei americane și locotenentul comandor J.P. Rolow, primul locțiitor al comandantului Centrului de instrucție scafandri și salvare a US Navy din Panama City – Florida. Din partea Unității mobile EOD 8 a Flotei a 6-a americane, structură cu baza la Sigonella, Italia, au fost prezenți comandantul acesteia, comandorul Richard J. Nagle, III, căpitanul Ed Ebinger, ofițerul cu operațiile, și sergentul Justin Smith, scafandru specialist EOD. Componenta delegației americane arată interesul manifestat de către partea americană față de capacitățile deținute de către România în domeniul scafandrieriei, acesta fiind și domeniul în care se putea realiza cel mai ușor și mai rapid o punte de legătură între cele două marine, întrucât procedurile folosite și echipamentele erau în mare măsură asemănătoare.

În cadrul acestei prime întâlniri dintre scafandrii români și cei americani, s-au purtat discuții privind organizarea și desfășurarea în perioada următoare a mai multor activități în comun. Partea americană și-a exprimat disponibilitatea pentru întărire a relațiilor de prietenie și colaborare între cele două marine, dar și pentru organizarea și desfășurarea unor activități practice în comun. Propunere care a fost primită cu entuziasm de partea română. Pentru cunoașterea reciprocă a normelor de organizare și executare a activității de scufundare, scafandrii americani au oferit celor români o serie de documente referitoare la misiunile și operațiile desfășurate de scafandrii americani, precum și manuale americane de reglementare a activității de scufundare. În ceea ce privește latura practică a schimbului de experiență, s-au executat scufundări în comun în gama 0 – 60 m, activitate care a relevat nivelul de profesionalism al scafandrilor români și nivelul ridicat de securitate ce putea fi asigurat. Totodată, șeful delegației americane, comandorul Bob Honey, a adresat comenzii Centrului de Scafandri invitația ca o echipă de scafandri români să viziteze Centrul de instruire a scafandrilor americani din Panama City – Florida (Naval Diving and Salvage Training Center - NETC), iar un scafandru român să participe la un stagiul de pregătire în baza de la Sigonella (Italia), sediul Unității Mobile EOD nr. 8. Bunul mers al lucrurilor a dus la organizarea și desfășurarea la Constanța între 7 și 11 septembrie 1993 a primei activități practice la care au participat scafandrii celor două marine. Marea parte a delegației americane din luna august a fost prezentă și în septembrie (comandorul Bob Honey, comandor James N. Mullican, comandorul Richard J.

Nagle și locotenentul comandor J.P. Rolow). Acesta au fost însoțiți de scafandri de mare adâncime și scafandri de luptă EOD.

Programul a cuprins planificarea activităților care urmau a se desfășura, activități practice de scufundare și un colocviu cu tema „Rolul, misiunile, organizarea și acțiunile unităților de luptă amfibii”. După ce s-au executat în comun scufundări simulate în cadrul Laboratorului Hiperbar, în gama de adâncime 0 – 60 de metri, scafandrii americani s-au ambarcat la bordul navei „Grigore ANTIPA” (comandant C.R.3 Țigănuș Emil), care în împreună cu nava „Emil RACOVITĂ” (comandant C.R.3 Georgescu Ștefan) a ieșit pe mare pentru scufundări în dimineața zilei de 10 septembrie. În cadrul exercițiului de antrenament în comun în mare deschisă, s-au executat scufundări autonome și scufundări în sistem, în gama de adâncime 40 – 60 m. Pe timpul colocviului desfășurat la sediul Comandamentului Centrului de Scafandri, comandorii Bob Honey, James N. Mullican și Richard J. Nagle au apreciat elogios dotarea, organizarea și experiența scafandrilor români, ceea ce a însemnat că se puteau pune bazele dezvoltării ulterioare a unei colaborări extinse româno-americane în domeniul pătrunderii omului sub apă.¹⁸ Un rezultat important al discuțiilor româno-americane, în cadrul programului Mil-to-Mil, a fost stabilirea executării în anii următori a exercițiului comun „POSEIDON DIVE” la care să participe scafandrii de mare adâncime români cu navele „Grigore ANTIPA” sau „Emil RACOVITĂ” și scafandrii americani cu una din navele USS „GRAPPLE” (ARS-53) sau USS „GARSP” (ARS-51).

Anterior întâlnirii cu scafandrii americani, timp de două zile (10 – 11 august 1993) o delegație a marinei din Africa de Sud a fost prezentă la C. 39 Scf. A fost vizitat Laboratorul Hiperbar și nava „Grigore ANTIPA”. Pe timpul întâlnirii au avut loc discuții privind posibilități de pregătire a scafandrilor sud-africani în România. S-a dorit punerea bazelor unei colaborări pe termen lung între cele două state în domeniul pregătirii scafandri. În cadrul acestui demers a avut loc în perioada 19 – 21 septembrie 1993 și vizita navei sud-africane de scafandri SAS „OUTENIQUA” la Constanța. Era a doua navă sud-africană care vizita Portul Constanța, prima navă a fost SAS „PROTEA” în 1992.

Pe timpul staționării în port, scafandrii români și sud-africani au executat în comun activități practice de scufundare. În cadrul Laboratorului Hiperbar, echipe mixte au executat scufundări simulate la 51 de metri. Din

¹⁸ R.I. al Dn. 164 N.S.M.A., f. 52(v); *Marina Română*, Anul IV, nr. 6 (22), 1993, p. 21.

motive necunoscute autorului, colaborarea româno-sud-africană nu s-a concretizat.¹⁹

În primăvara anului 1994 NATO a lansat programul *Partnership for Pace*, la care România a aderat în toamna aceluiași an.

În acest context, în perioada 29 iulie – 3 august 1994, a avut loc primul exercițiu complex româno – american cu scafandri de mare adâncime („POSEIDON ‘94”). La exercițiu au participat navele „Emil RACOVITĂ” (comandant C.R.3 Georgescu Ștefan) și USS „GRAPPLE” (comandant Lt.cdor. Porter W. Lewis Jr.) cu scafandrii de la bordul acestora și o grupă de scafandri de mare adâncime de la nava „Grigore ANTIPA”.

În prima parte a exercițiului au fost cercetare de către echipe mixte epavele existente în acvatoriul Portului Constanța și s-au întocmit planuri comune de scoatere din apă a acestora. S-au executat scufundări cu sistemul de scufundare american MK-21 și lucrări de tăiere subacvatică oxiaric cu instalațiile de la bordul navei USS „GRAPPLE”. A doua etapă a exercițiului, etapa de pregătire în comun pe mare, s-a desfășurat pe durata a două zile. USS „GRAPPLE” și „Emil RACOVITĂ” au ancorat în raionul epavei „Maria BAKOLITZA”, iar pe timpul staționării acestora în raion, scafandrii români și cei americani au căutat independent epava, după care echipe mixte de scafandri au executat scufundări autonome la adâncimea de 42 de metri pe timpul cărora s-au exersat diferite proceduri de scufundare.²⁰

¹⁹ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, ff. 255; 257.

²⁰ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 262; *R.I. al Dn. 164 N.S.M.A.*, f. 60(v). *Marina Română*, Anul VI, nr. 5 (28) 1994, p. 20. Pe timpul staționării USS „GRAPPLE” în Portul Constanța, delegații conduse de către comandantul navei au vizitat Comandamentul C. 39 Scf. și Academia Navală „Mircea cel Bătrân”. Echipajul navei americane a vizitat navele românești de scafandri și submarinul „DELFINUL”, iar scafandri români au vizitat USS „GRAPPLE”. Pe timpul vizitelor s-au făcut prezentări reciproce privind tehnica de la bordul navelor și echipamentele de scufundare avute în dotare. Membrii ai echipajului navei americane au participat voluntar la o acțiune umanitară în orașul Constanța. Iată ce scria comandantul navei USS „GRAPPLE” în raportul său anual către CNO US Navy: „*Exercise Poseidon '94 involved joint diving operations with Romania. The language barrier turned out to be an insignificant obstacle, overcome by the Romanian hospitality and friendships that quickly developed. In exchange for lessons in local history and diving techniques, divers from the GRAPPLE taught classes on U.S. diving systems and underwater cutting and welding. While diving classes were in session, the crew offered up a small piece of American goodwill with humanitarian aid provided by PROJECT HANDCLASP. Smiling faces from one of the local orphanages made the journey worthwhile and the visit to the Black Sea a memorable one.*” Vezi: <http://www.history.navy.mil/content/dam/nhhc/research/archives/command-operation-reports/ship-command-operation-reports/g/grapple-ars-53-ii/pdf/1994.pdf>

Schimbul de experiență realizat pe timpul exercițiului, a scos în evidență nivelul ridicat de pregătire al scafandrilor de mare adâncime români, capacitatea lor de a asimila tehnologii de scufundare și proceduri de lucru sub apă noi într-un timp scurt, gradul ridicat de compatibilitate între scafandrii români și cei americani, precum și, nu în ultimul rând, existența unei baze solide de plecare pentru o cooperare viitoare fructuoasă între cele două marine în domeniul pătrunderii omului sub apă.²¹

Deși, inițial, exercițiul „POSEIDON” a fost unul bilateral, româno – american, acesta a devenit un exercițiu NATO-PfP, după ce România a devenit partener al NATO.

În iunie 1994, Centrul de Scafandri a mai primit vizita noului comandant al Flotei a VI-a americane, viceamiralul Joseph W. Prueher, sosit la Constanța în perioada 17 – 20 iunie cu nava comandant a flotei, distrugătorul USS „BELKNAP” (CG-26)²², iar între 25 și 30 octombrie Centrul de Scafandri a făcut oficiile de gazdă pentru fregata „SLAVUTICI”, care l-a avut la bord pe locțiitorul comandantului Flotei Ucrainei, contraamiralul Nikolai Mihailovici Kostrov.²³

Aderarea rapidă a României la Parteneriatul pentru Pace, lansat de NATO în 1994, și asumarea obiectivelor de interoperabilitate stabilite de comun acord, au facilitat Armatei României, și în special, Forțelor sale Navale, accesul la programele NATO de instruire, prin participarea, în primul rând, a navelor militare românești la exerciții în Marea Neagră și în Marea Mediterană și instruirea echipajelor în mediu internațional, dar și a multor ofițeri specialiști, de comandă și stat major la cursuri, schimburi de experiență, stagii ambarcate, grupuri de lucru și de planificare a activităților PfP, și în statele majore al exercițiilor multinaționale.²⁴

²¹ Pe parcursul activităților practice desfășurate în comun au ieșit în relief experiența scafandrii români lucru sub apă cu scule și unelte de sudură, tăiere și alte tipuri de lucrări. Diferența de experiență dintre scafandri români și cei americani era dată de faptul că cei români erau calificați atât ca scafandru salvator, cât și ca lucrător sub apă, iar cei americani erau scafandri salvatori și aveau puțină experiență în a executa diverse lucrări sub apă la adâncimi de până la 60 de metri. Miile de ore de lucru sub apă executate de scafandri militari pentru realizarea sistemului de extracție și transport a petrolului din Marea Neagră au dus la această situație.

²² *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 260(v).

²³ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 272(v).

²⁴ La 26.01.1994 ministrul român al afacerilor externe, Teodor Meleșcanu, a semnat la Cartierul General al NATO documentul cadru al Parteneriatului pentru Pace, iar pe 14.09.1994 NATO a acceptat Programul Individual de Parteneriat pentru Pace al României. România a fost prima dintre foști membri ai Tratatului de la Varșovia care a devenit partener NATO.

Parteneriatul pentru Pace a însemnat pentru Forțele Navele participarea la un număr foarte mare de exerciții, unele dintre aceste devenind, în scurt timp, repere fixe în planurile anuale de instrucție ale unităților și marilor unități de marină. Era pentru prima dată când, după foarte mulți ani, marinarii români participau la activități internaționale de instrucție, învățau alte proceduri decât cele naționale, aveau acces la manualele de exerciții tactice (EXTAC), care erau părți din publicațiile pe care statele NATO le foloseau în mod curent (ATP), și cel mai important, au intrat în contact direct cu modul de instrucție și de viață al marinarilor la bordul navelor și cu tehnica performantă pe care aceștia o deserveau.²⁵

Pe parcursul anului 1995, colaborarea româno-americană în cadrul programului Mil-to-Mil a continuat prin vizite ale unor delegații americane la Centrul de Scafandri, pe timpul cărora s-au purtat discuții pe diferite teme. Șeful comisiei mixte pentru programul Mil-to-Mil, comandorul Mark Shelley, a fost prezent la două dintre acestea.²⁶ La Comandamentul Centrului de Scafandri a mai fost în vizită de informare comisia mixtă România – NATO (12 februarie 1995)²⁷ și o delegație de la distrugătorul american USS „SCOTT” (DDG 995), care a fost acostat în Portul Constanța între 20 și 25 octombrie 1995.²⁸

²⁵ Primul exercițiu NATO-PfP desfășurat în Marea Neagră și la care au participat nave militare românești, iar România, Forțele sale Navale, a fost țară gazdă a fost exercițiul „Rescue Eagle ’95. Exercițiul s-a desfășurat între 8 - 13 iunie 1995 în apele teritoriale ale României. La au exercițiu au participat cele trei NPR (188,189 și 190), remorcherul „GROZAVUL”, două elicoptere IAR-330 și navele grupării STANAFORMED a NATO, nave din patru țări membre NATO (Olanda, Italia, Grecia și Turcia). Navele străine au sosit în Portul Constanța în dimineața zilei de 8 iunie. Exercițiu, unul tipic PfP din acea perioadă, a fost unul în care s-a urmărit interoperabilitatea în căutarea și salvarea pe mare, conducerea forțelor navale și aeriene dintr-un centru unic, planificarea și executarea de acțiuni la care sunt angrenate nave ale mai multor națiuni a cuprins. Vezi: *Marina Română*, Anul VI, nr. 4 (33) 1995, pp. 5 - 6.

²⁶ Pe data 06.01.1995 o delegație americană condusă de șeful comisiei mixte Mil to Mil a efectuat o vizită de informare la C. 39 Scf.. Au fost vizitate Laboratorul Hiperbar și nava „Grigore ANTIPA”. O altă întâlnire, aproape în aceeași formulă și la aceeași locație, a avut loc pe data de 09.02.1995. În toamna anului 1995, la 13.09.1995, o echipă de trei militari americani de rang inferior s-a aflat la bordul navei „Emil RACOVITĂ” pentru discuții tehnice (RMCS Crag T. Stephens, CWO2 Eldon Jackson, HTCM Kewneth R. Hinkebein). *R.I. al Dn. 164 N.S.M.A.*, f. 67; *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 279(v).

²⁷ *R.I. al C. 39 Scf.*, vol.I, f. 280(v).

²⁸ *Marina Română*, Anul VI, nr. 7 (36) 1995, p. 16.

Pe 15 august 1995 nava „Emil RACOVIȚĂ” a fost vizitată de către prim-ministru Republicii Moldova, Petre Lucinschi.²⁹

Exercițiul „POSEIDON” din anul 1995 a avut loc între 1 și 12 septembrie. Din partea US Navy a participat USNS „MOHAWK” (T-AFT 170), un remorcher civil, aparținând Military Sealift Command Atlantic, care activa ca navă de remorcaj și salvare în cadrul Flotei a VI-a din Mediterana, care a avut la bord Detașamentul Bravo al Unității 2 Mobile de Scafandri și Salvare. Scafandrii români au participat cu nava „Emil RACOVIȚĂ”.³⁰ În mare parte scenariul exercițiului a fost asemănător cu cele din anii anteriori.³¹

Luna următoare „Emil RACOVIȚĂ” a participat la un exercițiu de căutare – salvare pe mare (SAR). În perioada în care a avut loc exercițiul, 22 – 28 octombrie 1995, la bordul navei „Emil RACOVIȚĂ” au fost prezenți doi specialiști americani.³²

În perioada 27 ianuarie – 3 februarie 1996, o delegație de 5 ofițeri din cadrul centrului de scafandri și Centrul de medicină navală, condusă de comandantul Brigăzii 39 Scafandri și submarine, comandor Petre Șomfelean, a fost în vizită la *Centrul naval de pregătire scafandri și salvare* din Panama City, Florida, al marinei americane.³³

În luna iunie 1996 a avut loc exercițiul româno-american cu scafandri de mare adâncime „POSEIDON '96” la care a participat cea de-a doua navă

²⁹ R.I. al Dn. 164 N.S.M.A., f. 66(v).

³⁰ R.I. al Dn. 164 N.S.M.A., f. 67.

³¹ Comunicatul de presă al Comandamentului US Navy din Europa artă că: „The in port period supported bilateral dive and salvage training between the U.S. Navy and their Romanian Navy counterparts. During the in port period both dive commands conducted tours to review a variety of dive and salvage equipment. U.S. Navy divers conducted a series of training scenarios involving scuba and surface supplied air systems, as well as a variety of techniques and equipment used for underwater salvage. Capt. Garry Wanzor, the civilian master of the Mohawk, skippers the 225 foot fleet tug with her crew of 15 civilian Mariners, a 4 person Navy detachment, and 15 person Navy dive and salvage team. CAPT Wanzor noted, *The transit to Romania, via the Dardenelles and Bosphorus Straits, was well worth the effort. Constanta is a port which will continue to impress us. With friendly people and a true determination to become involved in the NATO alliance, Romania will continue to host a port-a-call that will remain greatly anticipated and highly appreciated.*” NAVEUR News Service 95-38 (21 September 95) la <https://groups.google.com/forum/#!topic/sci.military.moderated/UHvyBLSJWJ8>; Vezi și: <http://www.globalsecurity.org/military/ops/poseidon.htm>

³² R.I. al Dn. 164 N.S.M.A., f. 67(v).

³³ *Marina Română*, Anul VII, nr. 2 (38)/ 1996, p. 3.

americană pentru scafandri, USS „GRASP” (ARS-51), comandată de către Lt.cdor William P. Orr. Acesta se afla pentru prima dată în vizită la Constanța.

Pe timpul exercițiului scafandrii români și americani au prezentat reciproc tehnica și echipamentele din dotarea navelor lor, precum și proceduri de scufundare și de lucru sub apă, și au executat misiuni de scufundare în comun la epavele din rada Portului Constanța.³⁴

În planificarea participării navelor marinei române la exercițiile NATO-PfP în anul 1996 a fost cuprinsă și participarea navei pentru scafandri „Grigore ANTIPA” la exercițiul multinațional „COOPERATIVE DIVING 1996”, care urma a se desfășura în Spania, la baza maritimă de la Cartagena. Misiunea navei „Grigore ANTIPA” a început la data 22 mai, când a părăsit Constanța, și s-a încheiat pe 16 iunie, când a acostat în locul său de staționare permanentă. Comandantul marșului a fost căpitan comandor Chiron Paul, iar comandantul navei a fost locotenentul comandor Micu Mircea.³⁵

Exercițiul „COOPERATIVE DIVING 1996” s-a desfășurat în perioada 1 – 10 iunie 1996. A fost primul exercițiu multinațional specific activității scafandrilor lucrători sub apă și salvatori, organizat în afara bazinului Mării Negre, la care scafandrii români de mare adâncime au participat.

³⁴ Pe timpul staționării navei în Portul Constanța (8 ÷ 17.06.1996) delegații de la navă au făcut vizite protocolare la Statul Major al Marinei Militare și la oficialitățile județului Constanța, au vizitat obiective de pe litoralul românesc și au avut întâlniri sportive cu marinarii români. Membri ai echipajului navei au participat la acțiuni de voluntariat în orașul Constanța și au făcut donații. *Marina Română*, Anul VII, nr. 4 (40)/ 1996, p. 18.

La 20.06.1996, NENS (NavEur News) publica știrea prin care făcea cunoscută acțiunea militarilor americani: „Alabama and Indiana National Guardsmen who are renovating an orphanage for HIV-positive children, recently received a helping hand from the crew of USS Grasp (ARS 51), a U.S. Navy rescue and salvage ship. Volunteers from Grasp showed up over three days ready to work with members of Joint Task Force Leul, a group of Alabama and Indiana National Guardsmen who are participating in Cornerstone '96, a joint-combined engineer exercise with the Romanian military. The ship visited Romania to conduct combined diving operations with the Romanian Navy. One of the renovation projects included in Cornerstone '96 is Casa Speranța („House of Hope”), an orphanage for HIV-positive children. Sailors from Grasp volunteered time to join the Guard in setting fence posts, painting and other general construction work. In addition to lending a helping hand, the crew of Grasp delivered six pallets of donated goods, such as clothing, shoes and books. The Project Handclasp goods were donated by various groups in the United States and sent to Europe aboard Grasp. Some of the materials will be distributed at the orphanage, while others are headed to Holt International Children's Services, an international social service agency for children”. Vezi: <https://groups.google.com/forum/#!topic/sci.military.moderated/-w7ZqIC0heQ> și <http://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/g/grasp-ii.html>

³⁵ *Marina Română*, Anul VII, nr. 3 (39)/ 1996, p. 21.

Comportamentul și profesionalismul de care aceștia au dat dovadă pe timpul activităților specifice desfășurate în comun cu scafandrii din țările partenere, au relevat încă o dată nivelul ridicat de interoperabilitate între marina română și marinele statelor vestice în domeniul pătrunderii omului sub apă.

În luna iulie 1996 a avut loc în România Aplicația COOPERATIVE PARTENER'96, la care au participat 8 state membre NATO, Grecia, Italia, Spania, Turcia, Germania, Olanda SUA și trei state partenere, România, Bulgaria și Ucraina. Aplicația a folosit un scenariu politic general, axat pe o situație fictivă, generată de declanșarea unei puternice calamități naturale și a constat dintr-o demonstrație de operație de asistență umanitară și evacuare a necombatanților, misiuni de menținere a păcii. La aplicație au luat parte 14 nave aparținând țărilor NATO și 18 nave ale statelor partenere, 15 fiind ale Marinei Militare Române. Aviația a fost reprezentată de: 2 elicoptere-Italia, trei elicoptere și un avion de patrulare - SUA, 2 avioane de vânătoare bombardament MIG 23 și România, un elicopter IAR 330H. La Operația de asistență umanitară și evacuare a necombatanților au participat 540 de infanteriști marini și 120 de evacuați, aparținând armatelor SUA, Italiei și României.³⁶

Pregătirea în comun a scafandrilor de mare adâncime români și americani a continuat în anul 1997, cu un nou exercițiu din seria „POSEIDON DIVE”. De această dată partenerul american a adus la Constanța nava USS „GRAPPLE”. La cel de-al treilea exercițiu de antrenare a scafandrilor români cu cei americani nivelul de cunoaștere reciprocă a tehnicii de scufundare și a tehnologiilor de decompresie se afla la un nivel ridicat, de aceea pentru creșterea interoperabilității dintre cele două marine s-a decis ca în perioada de desfășurare a exercițiului „POSEIDON '97”, 17 – 24 iulie 1997, o grupă de scafandri români să fie antrenați să folosească echipamentul de scufundare american, tip MK-21.

În afară de activitățile obișnuite legate de protocolul vizitei unei nave străine în Portul Constanța, s-au mai executat scufundări în comun mare. Pe 22 iulie 1997 cele două nave de scafandri, „Emil RACOVITĂ” și „GRAPPLE” au ieșit în mare, iar scafandri români de la bordul navei americane au executat scufundări cu MK-21. La încheierea activității cei care au participat la instruire au primit din partea comandantului navei „GRAPPLE” certificate de

³⁶ *Ibidem*, nr. 5, 1996, p. 21;

confirmare a abilităților scafandrilor români în folosirea tehnicii de la bordul navelor pentru scafandrii americani.³⁷

Evoluția pozitivă a relațiilor dintre scafandrii români și americani și nivelul ridicat de interoperabilitate dobândit în ultima perioadă, au făcut ca aceste exerciții să devină în următoarea perioadă exercițiu anual, planificat și executat sub egida programului Mil-to-Mil și a Partnership for Pace (PfP), la care, de la an la an, a crescut nivelul de complexitate a activităților desfășurate în comun. Câștigarea încrederii reciproce între scafandri transcende naționalitatea scafandrilor.

În vara aceluiași an a fost planificat, organizat și executat în România primul exercițiu din seria „RESCUE EAGLE”, un exercițiu al US Navy din cadrul programului de parteneriat cu fostele state din Tratatul de la Varșovia. Un exercițiu de amploare deosebită care a constituit cadrul de antrenare a echipajelor navelor și a celorlalte forțe participante în organizarea și desfășurarea operațiunilor de asistență umanitară, supraveghere navală, dragaj, folosind componente navale și terestre și combinate ale celor două țări.³⁸

Exercițiul „RESCUE EAGLE '97” s-a desfășurat în perioada 13 - 20 august 1997 la Constanța și în raioanele de instrucție maritime și de litoral ale marinei române. Cu această ocazie au fost prezente în Portul Constanța și au participat la activitățile desfășurate pe mare nava de debarcare USS „PONCE” (LPD-15) și crucișătorul USS „Thomas S. GATES” (CG-51).³⁹

³⁷ În perioada anterioară desfășurării exercițiului, nava „Grigore ANTIPA” a ieșit pe mare la data 08.07.1997 și la travers Midia scafandri au executat scufundări la epava Bremen. *R.I. al Dn. 164 N.S.M.A.*, ff. 77; 77(v); 78. În raportul său comandantul navei scria: „*The Black Sea and the city of Constanta, Romania played host to 1997's Poseidon Divex from 17-24 July. The purpose of the diving exercise was to enhance U.S. Naval to Naval contacts, cooperation, mutual training and interoperability with the Romanian Navy under the Partnership for Peace initiative. GRAPPLE was tasked to use its scuba and salvage capabilities to train their Romanian counterparts in MK21 Surface Supplied Diving System (SSDS) operations, emergency procedures, and diving medicine. While in Constanta, GRAPPLE reciprocated good hospitality by playing host to over 200 locals wishing to tour the ship, publicly laying a wreath at Romania's Hero Cemetery, and by personally giving of themselves to help paint and repair a local orphanage for children stricken with HIV.*” Vezi: <http://www.history.navy.mil/content/dam/nhhc/research/archives/command-operation-reports/ship-command-operation-reports/g/grapple-ars-53-ii/pdf/1997.pdf>.

³⁸ *Ibidem*, nr. 49, p.3;

³⁹ USS „Thomas S. GATES” a sosit la Constanța 11.08.1997. Pe timpul staționării în port (14.08) la nava s-a ținut o conferință de presă și o recepție la care au participat peste 200 de persoane. La bord a fost prezent și șeful St.Maj.M.M., contraamiralul Traian Atanasiu. Crucişătorul american a participat la activitățile pe mare desfășurate pe 17 și 18 august 1997.

O importantă componentă a forțelor participante au fost scafandrii de luptă români și americani. Din partea marinei române au participat forțe ale Divizionului 175 Nave Scafandri de Luptă, grupul de scafandri de luptă și navele „VENUS” și „JUPITER”, iar din partea marinei americane au prezenți la exercițiu 25 de scafandri EOD și membri ai forțelor SEAL de la bordul USS „PONCE”. Pe timpul exercițiului grupe de scafandri de luptă români și scafandri din forțe speciale americane (SEAL), ambarcați pe navele „VENUS” și „JUPITER”, au executat în comun misiuni specifice cadrului general al exercițiului.⁴⁰

Până la sfârșitul anului 1997 scafandrii români au mai participat la un exercițiu multinațional. În perioada 6 - 16 decembrie 1997, la Constanța și Babadag, s-a desfășurat exercițiul „PHIBLEX RO-‘ 97”, un exercițiu româno-american de instruire a forțelor amfibii în executarea debarcării. La exercițiu au participat infanteriști marini și scafandri americani sosiți în Portul Constanța cu navele de debarcare USS „SHREVEPORT” și USS „OAK HILL”, o companie de infanteriei marine românească și o grupă de scafandri de luptă EOD de la Divizionul 175 Nave Scafandri de Luptă. Pe timpul exercițiului, scafandrii de luptă români și americani au executat proceduri de distrugeri sub apă. Cu această ocazie scafandrii de luptă români au folosit echipamentele de scufundare și de distrugere din dotarea unităților similare americane.⁴¹

Între 13 - 16 ianuarie 1998 fregata franceză „Commandant BLAISON” s-a aflat în vizită oficială la Constanța. Programul vizitei a cuprins și primirea la Centrul de Scafandri a unei delegații de la bordul navei. Pe timpul staționării fregatei franceze în port, echipe mixte de scafandri români și francezi au executat în comun scufundări în port pentru verificare opereii vii a navei și a executat control EOD.⁴²

Echipajul navei și scafandrii de mare adâncime de la bord navei „Grigore ANTIPA” au avut posibilitatea de a mai participa pentru a doua oară

USS „PONCE” (LPD-15) a sosit pe 14.08.1997, a participat la activitățile executate în port și în raioanele de litoral (15 - 17.08) și pe mare (18.08) și a rămas la Constanța până pe 22.08.1997.

⁴⁰ În datele de 14 și 16 august 1997 scafandri români și americani, specializați în executarea de misiunii EOD, ambarcați la bordul navei „VENUS”, au executat activități în comun în raionul Agigea. O grupă de scafandri români de incursiune și o grupă de forțe SEAL, ambarcați la bordul navei „JUPITER”, au executat în raion Pescăruș (16.08.1997) și în raionul Midia (17.08.1997) acțiuni specifice de intervenție la obiectiv. *R.I. al Dn. 175 Nv.Scif.*, vol. I, ff. 168(v) - 172.

⁴¹ *Marina Română*, Anul IX, nr. 1 (51)/ 1998, pp. 5 - 8.

⁴² *R.I. al Dn. 175 Nv.Scif.*, vol. I, f. 184.

la exercițiul „COOPERATIVE DIVING”. Exercițiul „COOPERATIVE DIVING 98” s-a desfășurat între 22 și 29 iunie 1998 și a avut ca principal obiectiv executarea în comun de către scafandrii țărilor NATO și parteneri, a lucrărilor specifice de recuperare a submarinelor aflate în dificultate la adâncimea maximă de 45 de metri. La exercițiu au participat nave, scafandri și ofițeri observatori din patru țări membre NATO, Spania (nava „MAR ROJO”), Franța (nava „PLUTON”), Portugalia (nava „SHULTZ XAVIER”) și Italia. NATO a adresat invitația de a participa la acest exercițiu către trei țări parteneri, România, Bulgaria și Polonia. Dintre acestea doar România a participat cu nava „Grigore ANTIPA”. Nava a fost în misiune internațională între 10 mai și 9 iunie. De această dată comandantul marșului a fost căpitan comandorul Constantin Bengheș, iar la comanda navei se afla același ofițer, căpitan comandor Micu Mircea.

Partea practică a exercițiului s-a executat într-un raion dispus la 20 Mm vest de Cartagena, în apele insulei Palomas. În cadrul exercițiului, scafandrii români au primit misiunea să organizeze secvențele din ziua de 26 mai 1998, care a fost și cel mai complex exercițiu de executare a unei scufundări cu instalația de scufundare E.P.-300, în comun, de mare adâncime. În celelalte zile partea română a participat cu un grup de scafandri, la exerciții similare, dar de mai mică anvergură, organizate la navele „Pluton” (Franța), „Mar Rojv” (Spania) și „Shultz-Xavier” (Portugalia).

S-au mai executat operațiuni de tăiere și sudură subacvatică, aspectare și înregistrare video, comunicații scafandri - navă și între scafandri parteneri. Adâncimea maximă la care s-au executat a fost de 45 metri. La încheierea exercițiului prestația specialiștilor români a fost remarcată ca fiind deosebită, întru totul la nivelul standardelor N.A.T.O., fapt relevat și de scrisoarea adresată comandantului marșului cpt. cdor. Constantin Bengheș, de către Șeful de Stat Major al Comandamentului Forțelor Maritime Spaniole din Mediterana. A fost al doilea exercițiu desfășurat în zona Cartagena (primul la care a participat nava „Grigore Antipa” fiind în 1996) și a reieșit că această colaborare se desfășoară calitativ – ascendent, consolidând și perfecționând posibilitățile de comunicare, de interoperabilitate ca și pe cele interumane, de cunoaștere și apropiere reciprocă⁴³.

Concomitent cu participarea navei „Grigore ANTIPA” la exercițiul „COOPERATIVE DIVING '98”, la Constanța s-a desfășurat exercițiul bilateral româno - american „POSEIDON '98”, la care partea română a participat cu

⁴³ *Marina Română*, Anul IX, nr. 54 (4/1998), p. 8.

scafandri de mare adâncime de la nava „Emil RACOVITĂ”, iar partea americană a adus la Constanța nava USS „GRASP”. Exercițiile în comun pe mare a celor două nave s-au executat între 29 mai și 1 iunie 1998. În comparație cu ultima prezență a navei americane la Constanța, de această dată exercițiile în comun au fost mai complexe și au avut ca specific acțiuni la epave și distrugerii sub apă.⁴⁴

Pregătirea în comun a scafandrilor de mare adâncime români și americani a continuat în anul 1998 prin desfășurarea unei noi serii de antrenamente cu ocazia sosirii la Constanța a remorcherului USNS „MOHAWK” (T-AFT 170). USNS „MOHAWK” era pentru a doua oară la Constanța, prima a fost în 1995. Pe timpul vizitei în România (20 – 29 august 1998), scafandrii de mare adâncime de la bord navei „MOHAWK” au executat diferite activități în comun cu scafandrii de mare adâncime români.⁴⁵

Între 14 și 27 iunie 1998, sub auspiciile Parteneriatului pentru Pace, România a fost țară gazdă pentru exercițiul NATO-PfP din seria „COOPERATIVE PARTENER”, exercițiu care s-a desfășurat în Portul Constanța, în raioane din marea teritorială a României și din apele internaționale ale Mării Negre.

La exercițiu au fost prezente forțe ale marinelor din cele patru țări partenere riverane Mării Negre - România, Bulgaria, Georgia și Ucraina -, forțe din patru țări membre NATO Grecia, Italia, Turcia și SUA, precum și întreaga grupare NATO STANAVFORMED, care avea în componere nave din Germania, Grecia, Italia, Olanda, Spania, SUA și Turcia.⁴⁶

⁴⁴ R.I. al Dn. 164 N.S.M.A., f. 82.

⁴⁵ *Marina Română*, Anul IX, nr. 6 (56)/ 1998, p. 12. Pe 12.02.1999, după sosirea navei USNS „MOHAWK” în Little Creek Military Sealift Command Public Affairs publica că „.... Mohawk, under the command of Capt. Garry Wanzor, and its crew of 16 civilian mariners, four U.S. Navy personnel and an embarked 16-person dive and salvage detachment from Mobile Diving and Salvage Unit Two, operated as the primary salvage platform for the U.S. Navy's 6th Fleet in the Mediterranean. Mohawk also supported various tow, salvage and dive operations for the U.S. Navy's 2nd Fleet in the Atlantic Ocean and for Combat Logistics Squadron Two.Mohawk spent the second half of 1998 working for 6th Fleet. The ship, with a detachment from Mobile Diving and Salvage Unit Two embarked, crisscrossed the Mediterranean Sea conducting a wide range of duties both for the Navy and for the international community. The ship completed dive training exercises in Split, Croatia, and Constanta, Romania, in support of the Partnership for Peace Program.....”

Vezi: <http://www.msc.navy.mil/publications/pressrel/press99/press04.htm>

⁴⁶ În total au fost implicate în exercițiu 42 de nave, peste 3800 de oameni, 10 avioane și 19 elicoptere. Contribuția fiecărei țări a fost următoarea: a) România: corvetele (fregate la acea dată) „Vasile SCODREA” și „Eugeniu ROȘCA”; navele purtătoare de rachete (nave de

Exercițiul „COOPPERATIVE PARTENER ’98” a avut deviza *stabilitate și interoperabilitate* și, în spiritul acesteia, obiectivul său general a fost creșterea nivelului de interoperabilitate între statele membre NATO și cele partenere din bazinul Mării Negre în ceea ce privește cadrul doctrinar și procedural tactic al operațiilor de menținere a păcii specifice domeniului maritim. Cea de a doua parte a exercițiului, instrucția pe mare, a cuprins mai multe secvențe, antrenamente și exerciții în comun – specifice căutării și salvării de vieți omenești pe mare, respectării embargoului maritim, eliminării pericolului de mine în raioane de larg, în raioanele de coastă și în acvatoriile portuare, acordării de asistență umanitară și evacuării necombatanților.

Divizionul 175 Nave Scafandri de Luptă a participat la exercițiu „COOPPERATIVE PARTENER’98” cu marea parte a forțelor sale: grupe de scafandri de luptă de incursiune; grupe de scafandri de luptă EOD; navele pentru scafandri „VENUS”, „SATURN” și „JUPITER”; remorcherul maritim salvator „GROZAVUL”; șalupa de salvare, remorcaj și scafandri 575.

Deși exercițiul a fost unul NATO-PfP, majoritatea exercițiilor și misiunilor forțelor speciale au fost executate în comun de către români și americani. Acțiunea în comun în aceste domenii a celor doi parteneri s-au înscris în linia cooperării bilaterale din ultimii patru ani. Scafandrii de luptă de

patrulare la acea dată) „ZBORUL” și „LĂSTUNUL”; navele dragoare „Remus LEPRİ” și „Lupu DINESCU”; vedetele torpiloare (nave de patrulare la acea dată) „ZMEUL”, „VÂRTEJUL”, „VULCANUL” și „TRĂSNETUL”; remorcherul maritim salvator „GROZAVUL”; nava școală „ALBATROSUL”; vedetele pentru scafandri „VENUS” și „JUPITER”; 2 plutoane de infanterie marină; 4 avioane MIG-21 Lancer; 2 elicoptere „PUMA”; un spital de campanie cu o echipă medicală; Laboratorul hiperbar al C. 39 Scf.; b) Bulgaria: corveta „RESHITELNI”; nava rapidă de patrulare „MULINA”; nava de desant „ANTARES”; 2 elicoptere MI-17; un transportor amfibiu blindat; 1 pluton de infanterie marină; c) Ucraina: nava de desant „OLSHANSKI”; corveta „LUTSK”; 1 pluton de infanterie marină; d) Georgia: nave de patrulare 201 și 301; 1 pluton de infanterie marină; e) Franța: fregata „JACOUBET”; nava de desant „CHAMPLAIN”; un spital de campanie cu o echipă medicală; o echipă mixtă; o echipă de geniști; f) Grecia: 4 avioane F-16; 1 avion C-130; g) Italia: fregata „PERSEO”; navele dragoare „VIAREGIO” și „SAPRI”; h) Turcia: navele de patrulare „TAIFUN” și „GURBET”; navele dragoare „KUSADASIE”, „KILIMLI” și „KEREMPE”; i) SUA: nava de debarcare „TRENTON”; o navă de desant ambarcată pe „TRENTON”; nava de patrulare „CHINOOK”; 1 companie de infanterie marină; 6 grupe de asigurare logistică; 2 echipe de scafandri EOD; 1 echipă de forțe speciale SEAL; 1 avion P-3C; 6 elicoptere; j) Gruparea STANAFORMED: fregata „RHEINLAND PFALZ” (Germania); fregata „CANARIS” (Spania); fregata „VAN SPEIJK” (Olanda); fregata „MAKEDONIA” (Grecia); fregata „KAUFMANS” (SUA); fregata „KARADENIZ” (Turcia); fregata „ESPERO” (Italia); tancul de combustibil „ENSENADA” (Spania); 4 nave dragoare; 7 elicoptere. Vezi: *Marina Română*, Anul IX, nr. 54 (4/1998), pp. 3 - 9.

incursiune au executat activități în comun cu scafandrii SEAL de la bordul USS „CHINOOK” (PC-9) și de la USS „TRENTON”. Totodată, scafandrii de luptă români au executat contorul EOD a zonelor submerse din zonele de acostare a navelor străine participante la exercițiu și controlul operei vii și a prizelor de fund a mai multor nave, șalupa 575 a asigurat pilotajul navelor, iar remorcherul „GROZAVUL” a făcut parte din grupul de remorcaj – salvare.⁴⁷

Pregătirea în comun româno-americană în cadrul programului bilateral circumscris exercițiului de tip „RESCUE EAGLE” a continuat și în anul 1998. Exercițiul s-a desfășurat între 5 și 10 noiembrie 1998. De această dată, partenerul american a adus la Constanța două nave, nava de debarcare USS „AUSTIN” (LPD-4) și distrugătorul USS „STUMP” (DD-978). Din partea marinei române au participat navele „Remus LEPRI”, corveta „Petre BĂRBUNEANU” și remorcherul maritim-salvator „GROZAVUL”. S-au desfășurat exerciții de: comunicații, manevre și evoluții, remorcaj, supraveghere aeriană și navală, apărare antiaeriană, căutare și salvare, conveiere, interzicerea străpungerii embargoului.⁴⁸

În perioada 14 -28 iunie 1999 s-a desfășurat cea de a cincea ediție a exercițiului NATO/PfP „COOPERATIVE PARTENER 99”, în portul Varna, în marea teritorială a Bulgariei, în marea liberă și pe aeroportul Chaika. Forțele Navale române au participat la aplicație cu: vânătorul de submarine „Amiral

⁴⁷ În perioada 13 – 26.06.1998 scafandri de luptă români împreună cu scafandri SEAL de la nava USS „CHINOOK” au organizat și executat o tabără de instrucție în comun la Vadu. În data de 15.06.1998 scafandri de luptă români și americani de la USS „TRENTON” au executat un exercițiu de bording, nava suport fiind vedeta pentru scafandri „JUPITER”. A doua zi, o grupă de scafandri de luptă români și o grupă de scafandri SEAL de la nava USS „CHIMOUK” s-au ambarcat la bordul navei „VENUS” și au executat antrenamente în comun pe mare. În zilele următoare au avut loc trageri cu armamentul de infanterie, lansări din elicopter, infiltrarea la obiectiv și recuperarea grupelor de forțe speciale. Pe data de 19.06.1998 scafandri de luptă români și americani a executat un exercițiu de control a unei nave comerciale (VBSS), marcate de către nava școală „ALBATROS”. au avut ca nave suport navele „VENUS” și „JUPITER”.

⁴⁸ *Marina Română*, Anul IX, nr. 58 (8/1998), pp. 6 - 7; 11. Comandantul navei USS „AUSTIN” raporta: „Exercise RESCUE EAGLE 98 was conducted 5-10 November. The event was U.S. led but hosted by Romania in the spirit of Partnership for Peace. This live fire Exercise consisted of peacekeeping operations training by U.S. and 6 Enclosure (2) Romanian forces, and a serialized search and surveillance training program with full participation of Romanian naval units. A Romanian Navy exchange officer was hosted onboard as part of the Joint Contact Training Program.”

Vezi: <http://www.history.navy.mil/content/dam/nhhc/research/archives/command-operation-reports/ship-command-operation-reports/a/austin-lpd-4-iii/pdf/1998.pdf>

Petre BĂRBUNEANU”, comandat de locotenent comandorul Alexandru Naghel, remorcherul maritim salvator „GROZAVUL”, comandat de căpitan comandorul Ionel Cumpănașu, și vedetele purtătoare de rachete „ZBORUL” și „LĂSTUNUL”, care au simulat executarea unui atac și a unui exercițiu de căutare-salvare, fără a părăsi însă apele teritoriale. Comandantul marșului a fost comandorul Fănică Negrea, șeful Serviciului Doctrină și Instrucție din Statul Major al Marinei Militare, șeful de stat major, comandorul Dorin Dănilă, din Brigada Antisubmarin, coordonator al operațiunilor navale, căpitan comandorul Vitalian Popescu din Statul Major al Marinei Militare, iar coordonatorul operațiunilor aeriene, locotenent comandorul Marius Țenț, din Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene. Aviația română a fost reprezentată de două avioane de vânătoare bombardament „MIG 21 Lancer” și două elicoptere „Puma”. Misiunile îndeplinite de unitățile navale au fost: participarea la operațiuni de supraveghere maritimă, exerciții de dragaj, apărare antiaeriană, aprovizionare cu materiale și combustibil în marș, salvare a navelor avariate, aplicarea măsurilor specifice embargoului maritim, inspecție la bordul unor nave, trageri de luptă cu artileria de la bord.⁴⁹

Un eveniment important al acelei perioade îl constituie prezența unei grupări de nave românești în portul Goldur, însărcinată cu transportul contribuției statului român pentru ajutorarea poporului turc, ca urmare a tragicului eveniment petrecut pe teritoriul Turciei. Între 20 și 28 august 1999, o grupare navală românească formată din remorcherul salvator „GROZAVUL” și navele logistice „MIDIA” și „CONSTANȚA” au transportat în zona calamităților a Turciei (portul Goldur) în urma unui cutremur devastator, cinci tone de medicamente și materiale sanitare, patru autosanitare, 20 de corturi de campanie, 45 de medici și asistenți. Comandantul marșului a fost căpitanul comandor Bengheș Constantin.⁵⁰

În perioada 1990 – 2000, Centrul 39 Scafandri a reprezentat cu succes Forțele Navale Române, prin personalul, structurile și navele din compunerea sa, la exercițiile și activitățile desfășurate sub egida programelor Mil-to-Mil și PFP. Experiența acumulată a fost folosită ulterior în programele de instrucție ale scafandrilor militari români, a facilitat dezvoltarea relațiilor de cooperare cu marinele statelor membre NATO și a impus implementarea procedurilor și standardelor alianței specifice domeniului pătrunderii omului sub apă.

⁴⁹ *Ibidem*, nr. 62, p. 17.

⁵⁰ *R.I. al Dn. 175 Nv.Scf.*, vol. I, f. 209.

Vizitele protocolare sau de lucru la Centrul 39 Scafandri, cu ocazia prezenței la Constanța a delegațiilor militare străine, sau a navelor militare aflate în escală în portul Constanța sau participante la exerciții, au fost permanent un reper important în programul agreat de către partea română cu cei care ne vizitau țara. Personalități importante au scris cuvinte deosebite în cartea de onoare a unității.

***THE PARTICIPATION OF THE DIVING CENTER IN THE NAVAL
DIPLOMACY ACTIVITIES OF THE ROMANIAN NAVY 1990 - 2000***

-abstract-

Key Words: Romanian Divers Center, Romanian Naval Force, naval diplomacy actions.

Between 1990 - 2000, the Romanian Diving Center was an active contributor to the development of relations of the Romanian Naval Forces with other naval forces, mainly NATO members states. The Mil-to-Mil and PfP programs allowed Romanian sailors to enhance their training through conferences, bilateral and multilateral meetings, as well as exercises. Ships of the Romanian Diving Centre carried out naval diplomacy actions in the Mediterranean Sea and the Atlantic Ocean through port visits conducted in Italy, Egypt, Syria, Portugal, Belgium and United Kingdom, reciprocating Constanta portvisits by ships of these respective countries. Some of those activities were in response to formal invitations , like the participation in the events organised on the occasion of the "Year of Christopher Columbus", in 1992. Furthermore, during the same period, warships and divers of the Romanian Diving Centre were engaged in Mil-to-Mil and PfP exercises. The two most important events were: "Poseidon Dive"- a bilateral exercise with the US in the Black Sea and "Cooperative Dive" – a multinational exercise organised and led by Spain in the Mediterranean Sea.